

Nipsippan på File Hajdar

DEN FRIDLYSTA nipsippan växer i solbelysta, torra miljöer på grus eller kalkhällar. Den har en begränsad utbredning i Europa och har minskat i flera länder. Den största kända förekomsten finns på File Hajdar på Nordöstra Gotland som är ett hällmarksområde med tallskog. Här bedrivs kalkbrytning för cementproduktion och en stor del av marken där nipsippan växer ägs av Cementa.

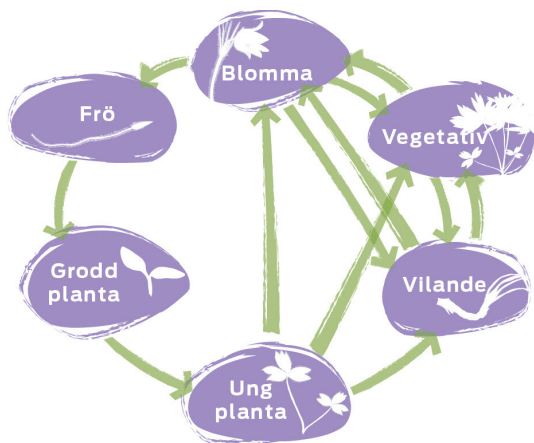
Cementa är angelägna om att hitta vägar för en hållbar framtid för nipsippan på File Hajdar. Därför görs omfattande studier för att förstå artens ekologi och hitta metoder för förökning, förflyttning och åtgärder för att förbättra artens livsmiljö.

Efter år av studier har Cementa nu kunskap som gör det möjligt att fortsätta att bryta kalksten och samtidigt tillgodose behoven för nipsippans fortlevnad. Forskningen om nipsippan har pågått sedan 2007 med hjälp av Enetjärn Natur, Golder Associates och Umeå Universitet.

Studiens genomförande

NIPSIPPANS LIVSCYKEL har studerats på ytor där enskilda plantor har följts över tiden. Förökningsmetoder har analyserats i växthus, på friland och ute i terrängen. Olika åtgärder för att gynna arten har testats ute på File Hajdar och resultatet har följts över tid. Samtidigt har en litteraturstudie genomförts och forskningen pågår fortfarande.

Olika naturvårdsåtgärder testades för att orsaka en lagom markstörning. Syftet var att se om man genom åtgärder i markvegetationen kan förbättra förökningsgringen av nipsippa och om man kan öka antalet plantor i de områden där de förekommer sparsamt.

Nipsippans olika livsstadier. Fröet är kortlivat. Grodden växer till en ung planta, som först efter flera år blir en vuxen planta. Den vuxna plantan kan antingen blomma eller bara ha gröna blad. En del plantor går i vila och lever som en knopp i markytan.

Resultat av studien

STUDIEN VISAR att det är möjligt att etablera nipsippan för att bibehålla eller öka populationen.

Fröna har en låg grobarhet: endast 3 av 10 000 färskas frön gro till groddplantor. Frönas korta livslängd innebär också att det inte byggs upp någon fröbank i marken. Bara varannan groddplanta överlever sitt första år vilket troligtvis beror på frostvintertid.

Antalet vuxna plantor av nipsippa är ganska stabilt över tid. När en planta väl har etablerats och överlevt sina första år så lever den länge, upp till 100 år! Men dödligheten är högre än nytillskottet av groddplantor. Det innebär att den nuvarande populationen på File Hajdar utarmas på sikt, om än långsamt.

Frögroningen och etableringen av unga plantor har visat sig gynnas av att markvegetation tas bort.

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER SOM KAN BIDRA TILL NIPSIPPANS FORTLEVNADE PÅ FILE HAJDAR

- I skogsklädda områden är det viktigt att skapa små öppningar i markvegetationen för att öka ljusstillgången och minska konkurrensen från annan vegetation; då kan nipsippans frön gro och nya unga plantor etablera sig. Röjning kan göras genom bete, krattning eller med mindre röjningsapparat.
- För att ytterligare öka mängden nya plantor bör sådd av insamlade frön övervägas.
- I framtiden kan även mer öppna områden på File Hajdar såsom kanter och sluttningar i kalkbrott, bli viktiga växtplatser för nipsippa. Det kan då behövas skötselåtgärder för att till exempel förhindra frostpåverkan.

Resultaten från Cementas studier bådär gott för nipsippans framtid på File Hajdar. Med den kunskap som byggts upp under åtta år finns det nu metoder för att gynna nipsippan och därmed kan Cementa planera fortsatt kalkbrytning och samtidigt bevara, sköta och på sikt öka nipsippepopulationen på File Hajdar.

För mer information, se www.cementa.se eller kontakta projektledare Kerstin Nyberg, kerstin.nyberg@cementa.se, tel 0498-28 11 44.